

בעניני תיקון מנא הנוגע לדף היומי - שיעור 941

I. כללים בתיקון מנא

(א) **תיקון קל שלא בגוף הדבר** - נוקבין נקב ישן לכתחילה (קמ"ו) ודוקא במקום העשוי לשמר שהוא תיקון קל אמנם במקום לחזק אסור שזה צריך גבורה או אומנות ולכן לאהדורי אודרא לבי סדיא בשבתא כתב המאירי (מ"ח): שאין זה עשיית כלי כיון שהדיוט יכול להחזירם ואין צריך אומן ולכן אין חשיב כלל ככלי מקולקל וכן רצועה להחזירה למנעל (ש"ז - 3) בלא טורח ולכן מותר להחזיר זכוכית במשקפים ואבזם (buckle) לחגורה ובטנה (lining) לבגדו אם תיקון קל הוא אמנם תיקון קל בכלי חדש שע"כ נגמר הכלי אסור משום מכה בפטיש

(ב) **תיקון מדבר החיצוני** - שמפריע לשימוש אינו חשיב כקלקול ולא חשיב תיקון אלא כגון כשמתקן את גוף הכלי שהתקלקל כמו השחזת הסכין ולכן מחט של יד ליטול בה את הקוץ מותר (שעה"צ ש"ז - 3) וה"ה שעה המחבר הדפים וחוט בתוך הרוכסן (zipper) ומסמר במנעל מבחוץ והדחת כלים אין חשיב תיקון שהוא מדבר חיצוני אמנם מסמר פנימי חשיב תיקון (מג"א ש"מ - י"ח) ועיין באג"מ (ד - מ - ט) בענין כנור שנסתם לגמרי אסור משום עשיית פתח

(ג) **כה חדש** - אי חשיב תיקון לכונן שעון שנפסק חייב חטאת (מ"ב של"ח - סקט"ו) דתיקון קל אינו מועיל כיון שהשעון חשיב כמת וכשנותן כה חדש בהשעון יש איסור תורה משום ת"מ ויש חולקין (שער הציון של"ח - ט"ו)

(ד) **דרך שימוש** - ולא דרך תיקון מותר מטה של פרקים שדרכה להיות רפוי ומחזירו רפוי אין בו איסור של ת"מ (ש"ג - ו) וה"ה תמומטר שמוריד אח"כ הכספית וכן משחקי ילדים שמשתמש בקפיץ חשיב דרך תשימושו דאינו חשיב מקולקל ולכן לא חשיב תיקון וה"ה שעון עצר ושעון מעורר אין בו איסור ת"מ (שש"כ כ"ח - כ"ט והערה ט) ועיין בשו"ת מנחת שלמה (ס"ג) וע"ע בחזו"א (נ - ט) שאסור משום העמדתו על תכונה והאיסור משום בונה שע"י עריכתו יוצר כה חדש וכן שמענו בשם רב משה פיינשטיין

(ה) **מונע קלקול או תוספות כה** - מילוי שעון שפועל עדיין עיין בדעת תורה (של"ח - ג) דדומה לסגירת החלון כדי למנוע טומאת כלים ודומה לדעת הסוברים שמותר ליישר את הפטיש בשעת השימוש כדי שלא יתעקם יותר אמנם המ"ב (של"ח - סקט"ו) אסר משום תוספות כה בהשעון ודמי לאיסור נתינת הלולב במים (סוכה מ"ג) דחשיב תיקון ועיין בשש"כ (ט"ו הערה רל"ח) דאין לשים סבון או לקה על גרב ניילון במקום הרכבת כדי למנוע את ההתפשטות הקרע בגרב אף שרק מונע קלקול דחשיב טפי תיקון בגוף הדבר משא"כ עריכת השעון בזמן שהוא פועל

(ו) **תיקון לפי שעה** - הפעלת כלי ע"י קפיץ לפי שעה אין חשיב ת"מ ודרכו לחזור ולעורכו וכ"כ השש"כ (ט"ז הערה ל"ט) אמנם עיין בחזו"א (נ - ט) דאם יש כה חדש כמו חשמל אסור משום בונה וכן דעת האג"מ בענין הפעלת כלי ע"י קפיץ אפילו לפי שעה אסור (ספר טלטולי שבת זף 28)

(ז) **תיקון כלי שמצוי בו קלקול תדיר** - אין חשיב תיקון עיין במג"א (ש"ז - סק"ח) וכן בשרוך נעל שהסתבך אין פגם בגוף השרוך וכן מותר לכוון שעון לשעה המדוייקת (שש"כ כ"ח הערה ג"ז) ויש ראייה מרב ששת (קכ"ג) דאסובי ינוקי דמצוי בו קלקול מותר וה"ה ליישר כובע וכוס פלאסטיק שהתקמטה (שש"כ ט"ז - מ"ז) ועיין באג"מ (ד - מ - ט) דאם הכנור נסתם תדיר יש להתיר

(ח) **הוספת חיזוק** - עיין בשבת (מ"ח:) בדין איסור צירוף כלי דמיחם שפינה ממנו מים רותחים לא יתן לתוכו מים קרים ולכן אסור להתין על פאה נכרית נוזל המקשה את השערות (שש"כ י"ד - נ וצמילואיס הערה קל"ג) וגם אסור להכניס בתוך הנעל את האמום (shoe tree) אם כוונתו להרחיב בזה את הנעל (שש"כ ט"ו - מ"ח) ואין מגביהין תרו"מ בשבת

(ט) **תיקון כלאחר יד** - עיין בשש"כ (י"ג הערה קל"ו) דמותר לתוחב נר בכח לתוך הפמוט כיון שזה דרך שימושו ואין זה בכלל מחתך כיון שעושה רק כלאח"י אפשר יש להקל

(י) **הפרדה או תיקון** - הפרדת ב' כלים מחוברים כגון נרות וכוסות חשיב תיקון (רמב"ם י"ט ד - ה) משא"כ בגביעי לבן שדרך למכור כך אינו חשיב קלקול ותיקון ולכאורה ה"ה בחלות המחוברין אינו מקולקל ולא חשיב תיקון ועיין בספר בנין שבת (כ"ג - כ"ח)

II. תיקון קל שלא בגוף הדבר נקב ישן מותר אם קל גובתא (שנת קמ"ו) לאהדורי אודרא (מ"ח)

- (א) shoelace fell out (ש"ז - 3)
- (ב) coat lining
- (ג) buckle
- (ד) lens

tearing thread from a button (ה)
needle bent (ט) אסור
temple bent (י)

winding a watch (ה)
cleaning tag (ו)
יבלת (אסור שנגמרה הכלי) (ז)

III. כח חדש עיין במ"ב (של"ח - ט"ז) דאסור

winding an alarm clock (ד)
winding a toy (ה)
winding a stopwatch (ו)

winding a watch (א)
winding watch even if still going (ב)
winding a swing (ג)

IV. קלקול מצוי תדיר אסובי ינוקי דמצוי בו קלקול מותר (שצת קכ"ג:) לרב ששת שרי ולרב נחמן אסור

plastic cup (ד)
משא"כ שפוד צריך אומנות (ה)
washing dishes (ו)

knot in shoe (א)
adjust time/date on a watch (ב)
reshaping a hat (ג)

V. דרך שימוש (שצת מ"ז:) לפרק מטה

self winding watch (ב)

shake down a thermometer (א)

VI. תיקון בדבר החיצוני מותר מחט של יד ליטול את הקוץ (שצת קכ"ג:) מותר לנקות שופר (ר"ה ל"ז:)

nail in shoe (external) (ד)
washing dishes (ה)
stuffed toilet (ו)

splinter (א)
wax connecting pages (ב)
thread in zipper (ג)

VII. תיקון כלאחר יד גובתא רב אסר משום תיקון מנא (שצת קמ"ו:) וכן אין חותכין את הפתילה לשנים (מ"ב תקי"ד - ל"ט) אמנם מותר להסיר הפחם בראש הנר כשהוא דולק ביו"ט, ויש נפק"מ בין תיקון בגוף הדבר ובין להסיר המונע ולכן לחתוך את הנר כדי שיתאים למידת הפמוט אסור אבל ממעכה בידו שהוא תיקון כלאח"י ולצורך יו"ט שרי (צ"ה ל"ג:) איברא הקוטם בסכין איסורו מדאורייתא, והקוטם ביד איסורו מדרבנן (צ"ה ל"ג:) ויש לחלק שהקיסם הוא כלי חדש לכתחילה, משא"כ הנר היא כבר ראויה לשימוש ושם כלי עליה גם בלא המיעוץ והוי תיקון דרבנן וכן נקב ראש המגופה מותר דהוי כלאחר יד (שצת קמ"ו:)

VIII. הוספת חיזוק אסור (שצת מ"ח:) צירוף במיחם רותח

oil a hing (ג)
shoe tree (ד)

lacquer on sheitel (א)
nylon run (ב)

IX. הפרדה או תיקון (משנה שצת ל"ז:) הפרדת נירות המחוברים הוי תיקון, משא"כ בגביעי לבן שדרך למכור כך וכן חלות המחוברים הוי דרך מכירה

X. תיקון לפי שעה מותר (שש"כ ט"ז - הערה ל"ט) אבל אם מוסיף כח חדש אסור להאג"מ

XI. מונע קלקול או תוספת כח עיין אות I-ה

XII. שהתיקון אינו נעשה מיד אלא לאחר זמן עיין בספר הליכות שלמה (פרק שמיני - י"ח) דבהגעלת השיניים התותבות יש לדון שמותר בשבת שחל ערב פסח קודם זמן איסור חמץ דכיון דבשעה שמגעיל עדיין אין הכלי אסור שהרי מותר לאכול חמץ נמצא שהתיקון אינו נעשה מיד אלא לאחר זמן

XIII. תיקון מנא ע"י פסיק רישא יש מתירים (מגיד משנה י"ז - ז) ובלבד שלא יתכוין לעשות נקב יפה Coca Cola can

XIV. תיקון מנא דרך קלקול מותר לעשות לשיטת רש"י (שצת קמ"ו:)